

Hyvinvointiraportti 2023

Hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 toteuma

1	Johdanto.....	1
2	Tiivistelmä	2
3	Hyvinvointisuunnitelman toteuma painopistealueittain	5
3.1	Turvallinen arkiympäristö	5
3.2	Hyvinvoivat lapsiperheet.....	8
3.3	Lähellä olevat yhteisöt	11
3.4	Terveelliset elintavat.....	15
3.5	Tiedolla johtaminen	18
4	Liite: Hyvinvointia kuvaavat mittarit	20
4.1	Hyte-kerroin	20
4.2	Muut hyvinvointia kuvaavat mittarit	23
	Suunnitelman laatijat.....	25

Versiohistoria

Päivämäärä	Versio	Tekijä	Kuvaus
8.2.2024	1	Hyte-ryhmä	Hyvinvointiraportti 2023

1 Johdanto

Hyvinvointiraportti on kuvaus kunnan voimassa olevan hyvinvointisuunnitelman toteutuksesta ja hyvinvoinnin tilasta. Raportissa tarkastellaan hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 toteuttamista toisen toimintavuoden aikana sekä olennaisia kuntalaisten hyvinvointia ja hyvinvoinnin olosuhteita kuvaavia mittareita. Mittarien tiedot ovat vuosilta 2021–2023 riippuen kunkin tietokannan päivitysajankohdista. Hyvinvointiraportti laaditaan vuosittain. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämällä – hyte – tarkoitetaan palveluita, joilla edistetään ihmisten terveyttä, hyvinvointia, toimintakykyä, osallisuutta ja sosiaalista turvallisuutta. Kunnassa hyte-työtä tuodaan näkyväksi mm. hyvinvointisuunnitelman ja hyvinvointiraportin avulla.

Vuoden 2023 hyvinvointiraportissa arvioidaan edelleen enimmäkseen toimenpiteiden toteutumisen astetta, sillä monista indikaattoreista uusinta tietoa ei ole vielä saatavilla tai mittaus tehdään vain joka toinen vuosi. Toimenpiteiden vaikutusten arviointia voidaan toivottavasti tehdä laajemmin vuoden 2024 raportissa, sillä silloin mittaustuloksia on toivottavasti kaikissa mittareissa vähintään kolmelta vuodelta. Raportin loppuun on koottu liitteeksi hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita, joita suositellaan seurattavaksi säännöllisesti.

Tässä raportissa on nostettu esiin hyvinvointisuunnitelmaan kirjattuja, vuoden 2023 aikana toteutettuja toimenpiteitä. Hyvinvointisuunnitelmaan kirjatut toimenpiteet liittyvät toiminnan kehittämiseen. Näin ollen perustoimintaan tai vakiintuneisiin toimintatapoihin liittyvät toimet eivät tässä raportissa tule esille, vaikka ne edistävät hyvinvointisuunnitelman painopisteitä ja tavoitteita monin tavoin.

Hyvinvointikertomukseen ja hyvinvointisuunnitelmaan voi tutustua tarkemmin [kunnan verkkosivuilla](#).

Kuva 1 Hattulan hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 painopistealueet

2 Tiivistelmä

Hattulan hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2022–2025. Hyvinvointiraportissa tarkastellaan hyvinvointisuunnitelman toteumaa suunnitelmakauden toisen vuoden aikana ja hyvinvoinnin tilaa yleisesti. Hyvinvointiraportissa eivät tule esille palveluiden hyvinvointia edistävä perustoiminta ja muut vakiintuneet toimintatavat. Hyvinvointiraportissa toimintaa tarkastellaan ainoastaan hyvinvointisuunnitelmaan nostettujen kehittämistoimien kautta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisenä – hyte – tarkoitetaan palveluita, joilla edistetään ihmisten terveyttä, hyvinvointia, toimintakykyä, osallisuutta ja sosiaalista turvallisuutta. Kunnassa hyte-työtä tuodaan näkyväksi mm. hyvinvointisuunnitelman ja hyvinvointiraportin avulla.

Hyvinvointisuunnitelman toteuma

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä (suluissa 2022 tilanne)
Toteutettu	55 (44)
Aloitettu	62 (68)
Ei aloitettu	20 (22)
Yhteensä	137 (134)

Hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 toteuttaminen on suunnitelmakauden toisen vuoden aikana jatkunut samankaltaisesti kuin viime vuonna. 40 % toimenpiteistä on jo saatu toteutettua ja sama määrä toimenpiteistä on jo päästy aloittamaan. 2023 vuoden lopussa laajaan hyvinvointisuunnitelmaan on nostettu lisää tavoitteita lasten ja nuorten- ja ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmasta. Lapsiystävällinen

kunta -toimintasuunnitelman tavoitteet tullaan nostamaan myös laajaan hyvinvointisuunnitelmaan, kunhan ne varmistuvat, mutta tähän raporttiin niitä ei ehditty ottaa huomioon. Toisaalta taas sosiaali- ja terveystalouteihin liittyvät toimenpiteet poistuivat suunnitelmasta hyvinvointialueen myötä, joten toimenpiteiden lukumäärä pysyi kuitenkin melko samana. Eniten uusia tavoitteita tuli painopisteisiin *Hyvinvoivat lapsiperheet, Lähellä olevat yhteisöt ja Terveelliset elintavat*.

Vuonna 2023 on jatkettu toimintamallien kehittämistä sekä luotu uusia toimintatapoja. Vuoden aikana on edistetty hyvinvointityötä luomalla ikääntyneiden sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat. Tämän lisäksi ehkäisevän päihdetyön suunnitelma valmistuu vuoden 2024 alkupuolella. Suunnitelmakauden aikainen viestinnän kehittäminen on edelleen jatkunut ja viestinnässä on hyödynnetty monipuolisia keinoja. Eri palvelut ovat tehostaneet sosiaalisen median viestintää ja viestinnän kanavina on hyödynnetty myös esimerkiksi videoita, näyttelyitä, luentoja ja henkilökohtaista viestintää. Kunnan viestintästrategiaa on päivitetty vuonna 2023 ja se tulee käyttöön vuoden 2024 aikana. Viestintää hoitaa nykyään vakituinen kunnan viestintäsihteeri.

Painopistekohtaisesti hyvinvointisuunnitelman toteumaa tarkastellessa painopisteiden tilanne on melko tasainen. Kaikissa painopisteissä erityisen hyvin on edistynyt painopiste *Tiedolla johtaminen*, sillä tämän painopisteen kaikki tavoitteet ovat joko valmiita tai aloitettu. Myös *Hyvinvoivat lapsiperheet* painopisteessä vain 1 tavoite on vielä täysin aloittamatta.

Toimenpiteistä kahtakymmentä ei ole vielä aloitettu. Painopisteistä *Turvallinen arkiympäristö* sisältää eniten vielä aloitusta odottavia toimenpiteitä, mutta tätä selittää myös painopisteen tavoitteiden korkeammat kustannukset. Tämänkin painopisteen tavoitteista kuitenkin 70 % on jo valmiina tai aloitettu. Suunnitelmakautta on vielä hyvin jäljellä ja toimenpiteiden toteuttamiselle on vielä kaksi vuotta aikaa.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden edistymisen arviointi mittareiden valossa on puutteellista. Joistain mittareista 2023 vuoden tiedot päivittyvät vasta keväällä 2024 ja joidenkin indikaattorien päivittyminen on epävarmaa, eikä niistä ole tietoja ainakaan tällä hetkellä saatavilla. Jatkossa seurantatietoa saadaan lisää joka toinen vuosi järjestettävän aikuisten hyvinvointikyselyn avulla. On myös huomioitava, että toimenpiteiden vaikutukset tulevat näkyviin tulostuloksiin vasta viiveellä. Osassa indikaattoreita on vertailutietoa myös verrokkikunnilta. Verrokkikuntina on käytetty valtionosuudeltaan ja asukasluvultaan Hattulan kanssa samankaltaisia kuntia: Eurajokea, Maskua ja Muuramea.

Positiivisia muutoksia vuoden 2023 luvuissa on nähtävissä esimerkiksi hyte-kertomessa, kirjaston liikuntavälinelainauksissa, liikuntaa harrastavien nuorten määrässä ja Move-testien tuloksissa. HYTE-kertoimen arvo on edelleen jatkanut hienoista nousua ja Move-testien mukaan heikosta fyysisestä toimintakyvystä kärsien määrä on hattulalaisilla kasiluokkalaisilla laskenut 14 prosenttiyksikköä ja vitosluokkalaisillakin 7 prosenttiyksikköä. Myös työllisyyttä kuvaavissa luvuissa on tapahtunut hyvää kehitystä, sillä työttömyys, rakennetyöttömyys ja nuorisotyöttömyys ovat kaikki laskeneet ja luvut ovat koko maan tasoa selvästi pienemmät.

Laskua vuoden 2023 luvuissa on nähtävissä mm. TEAviisarin (terveydenedistämisen aktiivisuutta kuvaava mittari) pistemäärässä, lasten ja aikuisten avoimessa vuorovaikutuksessa ja yläkouluikäisten päihteiden käytössä. Hyvinvointisuunnitelman etenemistä mittareiden valossa on mahdollisuus tarkastella aina paremmin tulevissa hyvinvointiraporteissa, kun päivitettyjä tietoja sekä vertailudataa menneiltä vuosilta on saatavilla enemmän.

3 Hyvinvointisuunnitelman toteuma painopistealueittain

Tässä kappaleessa tarkastellaan, miten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 kunkin painopisteen toteuttaminen on edennyt vuonna 2023. Toimenpiteiden toteutumisen lisäksi tarkastellaan tavoitteiden arviointiin asetuissa mittareissa tapahtuneita muutoksia, mikäli päivitettyjä tietoja vuodelta 2023 on saatavilla.

3.1 Turvallinen arkiympäristö

Kuva 2 Tavoitteet ja osa-alueet

Painopisteen taustalla

- Liikennevahinkojen uhrien määrä on lisääntynyt ja onnettomuuksia sattuu verrokkikuntia enemmän
- Kodin ja vapaa-ajan tapaturmia sattuu Hattulassa verrokkikuntia enemmän
- Vuoden aikana yli kolmasosa nuorista on kokenut seksuaalista häirintää, ehdottelua tai ahdistelua

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä (suluissa 22 vuoden tiedot)
Toteutettu	6 (7)
Aloitettu	10 (12)
Ei aloitettu	7 (5)
Yhteensä	23 (24)

Turvallinen arkiympäristö -painopisteen toteuttaminen on edennyt hyvin sillä noin 70 % toimenpiteistä on joko toteutettu tai aloitettu. 30 % toimenpiteistä odottaa vielä toteutumista.

Katuvalaistusta arvioidaan aluesuunnittelun yhteydessä turvallisuusnäkökulmasta ja valaistusta uusitaan led-käyttöiseksi aina käyttöiän päätyttyä. Suunnitelma kiertoliittymästä Hattulantielle on tehty. Lisäksi rakennussuunnitelma kevyenliikenteenyhteydestä Opinkujan alikulkuun on tehty ja urakan kilpailutus on käynnistymässä. Myös kylien kumppanuuspöytiä on osallistettu turvallisuussuunnitteluun ja toiminta jatkuu suunnitelmakaudella. Esimerkiksi Merven ja Tenholan kylien kanssa on käsitelty liikenneturvallisuutta ja vuonna 2024 tarkoituksena on esitellä vaaranpaikkakartoitustyökalu kumppanuuspöydille. Pyöräilyn edistämishojelman toimenpiteitä ei ole vielä edistetty määrärahan puutteessa, mutta asia otetaan uudelleen mietittäväksi vuonna 2024.

Turvallisuustaitoja on vahvistettu kouluttamalla varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ensiaputaidoista ja kouluttaminen jatkuu edelleen vuonna 2024. Lisäksi varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma on päivitetty ja järjestetty turvallisuus-harjoituksia. Kouluilla järjestetään säännöllisesti jatkuvana toimintana pelastautumisharjoituksia ja vuonna 2023 harjoitukset toteutettiin myös yläkoulun uudella kampuksella. Turvallisuustaitojen kehittymistä edisti myös Hattulan vanhusneuvoston järjestämät kaikille avoimet luennot "Varautuminen 72 h" sekä 4-osainen luentosarja muistisairauksien kanssa toimimisesta.

Suurin osa nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä tapahtuu nuorten vapaa-ajan ympäristöissä (ml. digitaalinen ympäristö). Siksi nuorilla painopisteenä on ollut sosiaalinen media ja tiedon lisääminen seksuaalisesta häirinnästä mm. kampanjan ja some-poliisin vierailun avulla. Teeman ympärillä tehdään tiivistä moniammatillista yhteistyötä ja kaikista koulun tietoon tulleista tapauksista ilmoitetaan Ankkuri-tiimille. Toiminta on jatkuvaa toimintaa tarpeen mukaan. Keväällä 2023 järjestettiin luentosarja yläkouluoppilaille, joissa aiheina oli esimerkiksi itsemääräämisoikeus ja erilaisuuden hyväksyminen. Yläkouluissa oppilaille pidetään kerran kuussa tunnetaito-oppitunteja.

Turvallinen arkiympäristö						
Mittarit		Hattula		Koko maa		Verrokki-kunnat min-max
		Lähtötilanne (2021)	Uusin mitaus (2022/2023)	Lähtötilanne (2021)	Uusin mitaus (2022/2023)	Uusin mitaus (2022/2023)
Liikennevahinkojen uhrien määrä / 1000 asukasta (loukkaantuneet ja kuolleet)		4,2	2,0 (2022)	3,6	3,3 (2022)	2,4–4,9 (2022)
Koti- ja vapaa-ajantapaturmiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta		177,7	129,0 (2022)	142,4	137,8 (2022)	69,6–117,6 (2022)
Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, %	8-9lk	35	30,7 (2023)	30,2	28,9 (2023)	19,5–31,4 (2023)
	Lukio	36,4	28,9 (2023)	33,5	31,3 (2023)	30,2–33,6 (2023)
Kokenut seksuaalista häirintää koulussa vuoden aikana, %	8-9lk	7,3	5,2 (2023)	5,5	5,9 (2023)	3,9–4,9 (2023)
	Lukio	1,9	2,4 (2023)	1,8	1,9 (2023)	1,9–5,7 (2023)

Kaikkien indikaattorien tietoja vuodelta 2023 ei ole vielä saatavilla tietokannoista. Taulukossa on kuvattu lähtötilanne suunnitelmakaudelle 2022–2025 sekä uusin saatavissa oleva tieto. Mittareista nousee esille, että positiivista laskua on tapahtunut liikennevahinkojen uhrien määrässä, koti- ja vapaa-ajan turmissa sekä nuorten kokemassa seksuaalisen ahdistelun määrässä.

3.2 Hyvinvoivat lapsiperheet

Kuva 3 Tavoitteet ja osa-alueet

Painopisteen taustalla

- Hattulassa asuu paljon lapsiperheitä
- Huolta vanhempien jaksamisesta on herännyt eri palveluissa
- Lapsista vain reilu kolmasosa täyttää liikuntasuosituksen ja myös aikuisten liikunta-aktiivisuus on vähentynyt
- Perheen yhdessäololla on monipuoliset hyvinvointivaikutukset

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä
Toteutettu	11 (6)
Aloitettu	10 (15)
Ei aloitettu	1 (5)
Yhteensä	22 (26)

Hyvinvoivat lapsiperheet -painopisteen toteuttaminen etenee aikataulussa. Suunnitelluista toimenpiteistä jo 50 % on toteutettu ja lisäksi 45 % on aloitettu.

Perheiden vapaa-ajan mahdollisuuksia on edistetty varhaiskasvatuksen ja liikunta-toimen yhteisellä Pöhinää perheliikuntaan hankkeella. Yhteistä liikunnallista tekemistä on edistetty esimerkiksi rakentamalla perheille toiminnallisia ratoja päiväkotien lähiympäristöön lasten hakutilanteiden yhteyteen sekä järjestämällä perhetempuratoja Juteinikeskuksen liikuntasalissa. Kirjastossa järjestettiin tänäkin vuonna tapahtumia, kuten Harry Potter-tapahtuma ja Joululauantai. Lisäksi kirjastoon avattiin nepsy-nurkkaus. Kirjaston satutuokiot ja kirjavinkkaukset ovat pyörineet aktiivisesti jo vuonna 2022 ja toiminta jatkuu jatkuvana toimintana suunnitelmakaudella.

Lasten, nuorten ja perheiden tuen tarve on korona-aikana lisääntynyt. Vuonna 2023 kasvavaan tuen tarpeeseen vastattiin palkkaamalla hankerahoituksen avulla varhaiskasvatukseen erityistyöntekijä. Työntekijä jatkaa 6/2024 asti. Työntekijä on kohdannut perheitä varhaiskasvatuksen vanhempainilloissa sekä päiväkodeilla. Tulevana keväänä 2024 järjestetään mm. kolme vanhempainkahvilaa alle 3-vuotiaan huoltajille. Lisäksi suunnitelmakauden tulevina vuosina tullaan hyödyntämään monialaista yhteistyötä alakoulujen ja varhaiskasvatuksen toiminnallisten vanhempainiltojen järjestämisessä.

Yhtenä tavoitteena on ollut varhaiskasvatuksessa pelaamisen ja sosiaalisen median haittojen esille tuominen. Pedagoginen asiantuntija on pitänyt varhaiskasvatuksen vanhempainilloissa infon pelaamisesta. Tämän tueksi henkilöstön osamista vahvistettiin digitaalisesta ympäristöstä ja pelaamisesta lisäkoulutuksella. Vanhemmuuden tueksi järjestettiin kaikille avoimet Jari Sinkkosen ja Pia Penttalan luennot. Sosiaalista mediaa hyödynnetään aktiivisesti perheiden tiedotuksessa. Perheiden mielipiteitä kartoittaneen kyselyn perusteella luotiin Facebookiin Teke mistä perheille Hattula -ryhmä 2022, jonka näkyvyyttä kasvatettiin vuonna 2023. Ryhmää käytettiin aktiivisesti markkinoinnissa ja tiedottamisessa ja nyt ryhmässä on jo 273 jäsentä.

Jo aiemmin hyvinvointisuunnitelmaan määriteltyjen toimenpiteiden lisäksi, tullaan hyvinvoivat lapsiperheet painopistettä edistämään UNICEF Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin kautta. Hattula on hyväksytty aloittamaan toimintamalli vuoden 2023 alusta ja tavoitteena on saada Lapsiystävällinen kunta- tunnustus vuoden 2025 lopussa.

Hyvinvoivat lapsiperheet						
	Hattula		Koko maa		Verrokkikunnat min-max	
	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022/2023)	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022/2023)	Uusin mittaus (2022/2023)	
Mittarit						
Lapsiperheet, jotka eivät ole saaneet tukea, vaikka olisivat sitä tarvitsevat (hyvinvointikysely)		4 % (2023)	-	-	-	
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, %	4-5lk	0,9	3,4 (2023)	2,6	2,9 (2023)	2,4–3,8 (2023)
	8-9lk	11,4	9,2 (2023)	7,9	7,6 (2023)	6,1–9,7 (2023)
	Lukio	3,7	3,7 (2023)	6,4	6,3 (2023)	2,5–9,4 (2023)
Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus avointa, % 4-5lk	82,5	72,1 (2023)	74,4	76,5 (2023)	74,9–79,0 (2023)	
Kokonaislainaus / asukas	12,4	12,8 (2023)	13,7	14,5 (2022)	14,6–21 (2022)	
Kirjaston järjestämien tapahtumien määrä	76	112 (2022)	-	-	45–126 (2022)	
Kirjaston järjestämien tapahtumien osallistujamäärä	1653	2280 (2022)	-	-	580–1841 (2022)	

Vuonna 2023 pääkirjaston kokonaislainaus asukasta kohden nousi. Tapahtumia on järjestetty taas melko paljon ja niihin on osallistunut hyvin ihmisiä (tarkemmat luvut vuodelta 2023 tulevat helmikuun lopulla). Kouluterveyskyselyssä on nähtävissä avoimen keskustelun heikkenemistä vanhempien kanssa varsinkin alakoululaisilla. Hyvinvointikyselyn mukaan lapsiperheet Hattulassa ovat tyytyväisiä saamaansa tukeen. Tukea on saatu mm. omilta tuttavilta ja sukulaisilta, varhaiskasvatuksen tai koulun henkilökunnalta, terveystalveista (esim. neuvola, perheneuvola, sosiaalipalveluista (esim. perhetyö), seurakunnasta ja järjestöjen vertaistukiryhmistä.

Hyvinvointisuunnitelmassa määritettyjen mittareiden lisäksi painopisteen toteutumisesta voidaan arvioida vuonna 2022 toteutetun Perheiden vapaa-aika -kyselyn tulosten perusteella. Kyselyssä selvitettiin muun muassa perheiden yhteisen liikunnan määrää. Kyselyn mukaan perheet liikkuvat yhdessä keskimäärin 2,9 tuntia viikossa (125 vastaajaa). Tämä sisältää sekä arkiliikunnan että omatoimisen ja ohjatun perheliikunnan. Kyselyn perusteella perheet siis liikkuvat yhdessä melko paljon. Todennäköisesti kyselyyn vastaajat ovat kuitenkin keskimääräistä aktiivisempia, mikä nostaa keskiarvoa.

3.3 Lähellä olevat yhteisöt

Kuva 4 Tavoitteet ja osa-alueet

Painopisteen taustalla

- Osallisuuden edistämisen tavoitteet toteutuivat edellisessä hyvinvointisuunnitelmassa heikoimmin
- Osallisuuden kokemukset nuorilla heikentyneet ja yksinäisyys lisääntynyt

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä (suluissa 2022 vuoden tilanne)
Toteutettu	14 (17)
Aloitettu	21 (16)
Ei aloitettu	5 (6)
Yhteensä	40 (39)

Lähellä olevat yhteisöt -painopisteen toteuttaminen on edennyt myös suunnitelma-kauden toisen vuoden aikana hyvin. Tähän tavoitteeseen liittyviä toimenpiteitä on hieman muokattu, jotta ne on saatu sovitettua yhteen muista suunnitelmista tulleiden tavoitteiden kanssa. Tästä syystä osa jo toteutuneista toimenpiteistä on palannut takaisin keskeneräisiksi. Kuitenkin toimenpiteistä 87 % on jo aloitettu tai toteutettu.

Kunnan uudistuneet verkkosivut avattiin vuonna 2023. Uudistuksella pyrittiin helpokäyttöisempiin ja informatiivisempiin verkkosivuihin. Myös osallisuuden keinot tulevat paremmin näkyviin uusilla nettisivuilla. Vuonna 2024 nettisivuille luodaan oma sivu Hattulan kylille yhteistyössä kylien kanssa. Kunnan oma maskotti Toivo näki päivänvalon 2023 joulutapahtumassa saaden ympärilleen heti suuren ihailijakunnan.

Osallisuuden tapojen kehittämistä on jatkettu osallistuva budjetoinnin osalta osana kuntalaisyhteistyötä. Osallistuvan budjetoinnin tuloksena rahoitettiin kymmentä kuntalaisten omaa yhteistä hyvinvointia lisäävää hanketta. Vuoden 2023 Hattula-aloite toimintamallin kautta voittajaksi selviytyi Hattulantien varrella olevan puiston kehittäminen ja kehitystyö alkaakin alkuvuodesta 2024 yhdessä kuntalaisten kanssa. Vuoden 2022 Hattula-aloite äänestyksen voittanut talviuintipaikka avattiin vuonna 2023 ja asukkaat ovat ottaneet palvelun ilolla vastaan. Kumppanuuspöytätoiminta on vakiintunut yhdessä kuuden kylien kumppanuuspöydän kanssa. Lisäksi on kokeiltu vanhempainoimikuntien aktivoimista varhaiskasvatuksessa. Pappilanniemen päiväkodissa aktivoiminen onnistui ja toiminta on käynnistynyt aktiivisesti. Varhaiskasvatuksessa on kiinnitetty huomiota myös lasten osallisuuden kokemusten lisäämiseen varhaiskasvatuspäivissä. Uutena osallisuuden tapana 2023 käynnistyi hyvinvointineuvosto, jonka tehtävänä on ollut muun muassa osallistuvaan budjetointiin ja hyvinvointisuunnitteluun osallistuminen.

Kulttuuri on keino hyvinvoinnin edistämiseen ja itsessään luo merkityksellisyyttä. Kulttuurikokemuksia on edistetty kaikenikäisten kuntalaisten arjessa. Matalan kynnyksen kulttuuritapahtumia kiitellään ja niihin osallistutaan mielellään. Hattulassa on aktiivisia kuntalaisia. Vuoden aikana on osallistuttu mm. ylisukupolvisuutta edistäviin kampanjoihin, kulttuuripolun kautta tarjotaan elämyksiä joka luokka-asteelle ja varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen arkeen on integroitu monipuolisen ilmaisun keinoja.

Nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä on edistetty monin tavoin. Yhteisöllistä toimintaa on vahvistettu ja tuettu ryhmäytymisellä ja harrastustoiminnan esteitä poistamalla. Nuorille on viestitty mahdollisuudesta matalan kynnyksen tukeen ja vaikuttamisosallisuutta on edistetty ottamalla oppilaskunta mukaan koulusuunnitteluun. Lasten ja nuorten osallisuutta tullaan lisäämään Unicefin Lapsiystävällinen kunta- toiminnan avulla. Hattula aloitti prosessin vuonna 2023 ja tavoitteena on saada Lapsiystävällinen kunta -tunnus vuoden 2025 lopulla. Lapsia ja nuoria on jo kuultu mallin alkukartoituksen teossa. Lasten ja nuorten osallisuuden osalta on myös käynnistetty prosessi osallisuuden polun kuvaamiseksi ja sitä kautta kehittämiskohteiden tunnistamiseksi.

Ikäihmisten palveluiden saavutettavuutta on parannettu kokoamalla niistä kattava tietopaketti ikäikäiden palveluoppaaseen. Lisäksi tapahtumakalenterista löytyy ikäihmisille suunnatut tapahtumat kootusti. Saavutettavuuden lisäämiseksi on selvityksessä palvelulinjan käynnistäminen kyliltä kuntakeskukseen.

Suunnitelmakauden aikana osallistumisen mahdollisuuksia tullaan parantamaan erityisesti työllisyyttä edistämällä. Työllisyys on aikuisikäisillä yksi keskeisimmin osallisuutta määrittävistä tekijöistä. Vuoden 2023 aikana työllisyyspalveluissa vahvistettiin henkilöstön työkykyyn ja sen arviointiin liittyvää osaamista erilaisilla koulutuksilla. Syksyllä käynnistyi useampi seudullinen työryhmä työkykyyn ja sen arviointiin, sekä työttömien terveystarkastuksiin liittyen yhdessä OmaHämeen ja terveystarkastusten kanssa. Loppuvuodesta käynnistettiin kuntouttavan työtoiminnan

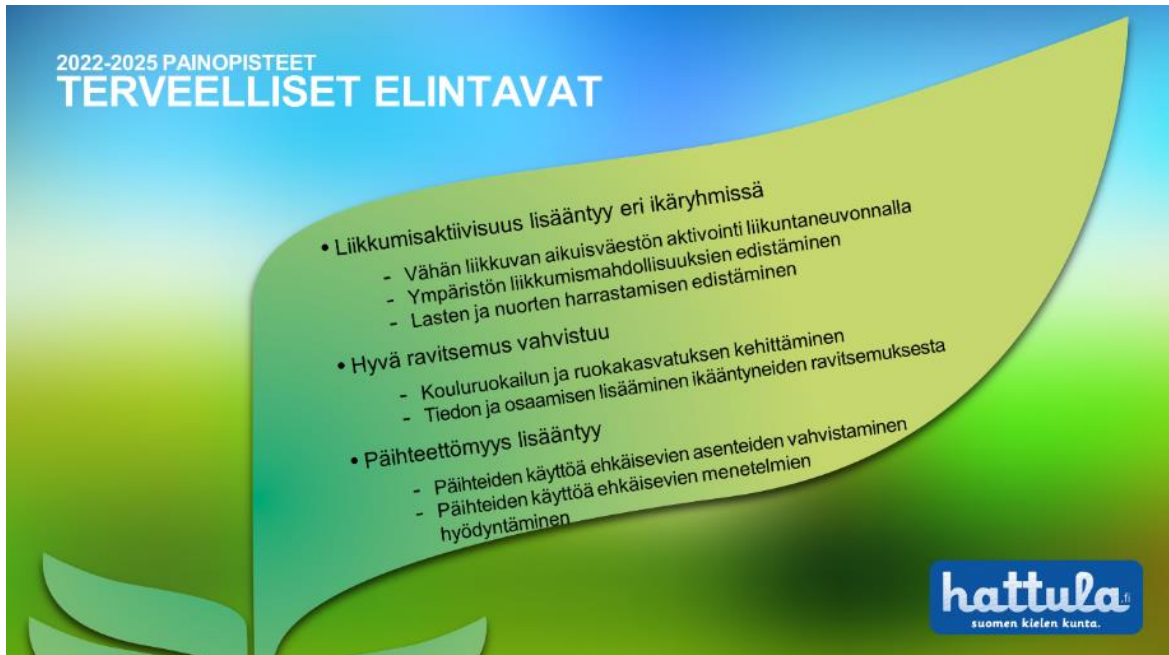
pilottiryhmä yhdessä OmaHämeen ja liikuntapalveluiden kanssa. Ryhmään valittiin henkilöitä, joilla oli esimerkiksi pitkittynyttä työttömyyttä ja haasteita työkyvyssä. Ryhmän päättymisen jälkeen yli puolet jatkoivat liikuntaneuvojan kanssa työskentelyä. Yhteistyötä vahvistettiin oppilaitosten kanssa sekä yritysten kanssa. Työnhakijoiden kynnystä hakeutua koulutukseen madallettiin hyödyntämällä koulutuskokeiluja. Työttömyyden kehitys oli vuoden aikana positiivinen, vasta loppuvuodesta kehitys kääntyi selkeästi huonompaa, lomautusten lähtiessä kasvuun. Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyyteen yleinen tilanne ei vaikuttanut yhtä voimakkaasti. Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyysprosentti oli joulukuussa koko Hämeen matalin sekä selvästi verrokkikuntaa ja koko maan lukemaa matalampi.

Lähellä olevat yhteisöt						
Mittarit		Hattula		Koko maa		Verrokkikunnat min-max
		Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022/2023)	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022/2023)	Uusin mittaus (2022/2023)
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % (kouluterveyskysely + hyvinvointikysely)	8-9lk	13,3	11,7 (2023)	11,4	12,3 (2023)	8,5–15,3 (2023)
	Lukio	7,5	7,2 (2023)	9,4	9,4 (2023)	3,8–7,2 (2023)
	Aikuiset		9 (2023)	-	-	-
Pystyn vaikuttamaan elinympäristöni asioihin (osallisuusindikaattorin välttämä, aikuiset), ka 1–5		3,6	3,5 (2023)	-	-	-
Ei ole saanut tukea, vaikka olisi tarvinnut (hyvinvointikysely)			30,7 % (2023)	-	-	-
Ei yhtään läheistä ystävää, %	8-9lk	10	15,1 (2023)	9,4	10,5 (2023)	8,5–10,9 (2023)
	Lukio	8,4	8,4 (2023)	8	9,0 (2023)	6,7–8,2 (2023)
Tuntee itsensä yksinäiseksi, %	8-9lk	15,5	16,1 (2023)	15,9	15,0 (2023)	11,1–14,1 (2023)
	Lukio	17,8	15,9 (2023)	17,8	15,9 (2023)	10,7–16,2 (2023)
Pitää koulunkäynnistä, % 8-9lk		58,8	50,6 (2023)	58	51,8 (2023)	43,7–52,1 (2023)
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, %		6,4	-	7,9	-	-
Nuorisotyöttömät, alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus vastaavan ikäisestä työvoimasta		9,6	5,9 (2023)	11,8	13,9 (2023)	14,3–18,5 (2023)
Työttömät, % työvoimasta		7,5	5,7 (2023)	11,4	9,8 (2023)	4,9–7,7 (2023)
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista		3,0	2,1 (2023)	5,3	4,2 (2023)	2,0–3,3 (2023)

Työllisyyden osalta kaikissa mittareissa on tapahtunut positiivista kehitystä vuodesta 2021 vuoteen 2023. Työttömien, nuorisotyöttömien ja rakennetyöttömien määrät ovat laskeneet ja ne ovat koko maan tasoa alemmat. Myös verrokkikuntiin nähden tilanne on hyvä. Muiden indikaattorien osalta taulukkoon on saatu lukuja vuodelta 2023 kouluterveyskyselystä ja hyvinvointikyselystä. Kouluterveyskyselyn tuloksissa yksinäisyyden ja osallisuuden mittareissa on pientä positiivista muutosta.

3.4 Terveelliset elintavat

Kuva 5 Tavoitteet ja osa-alueet

Painopisteen taustalla

- Aikuisten liikunta-aktiivisuus on vähentynyt
- Ikääntyneiden toimintakyky on korona-aikana heikentynyt, mistä kertoo esimerkiksi kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen suuri määrä
- Liikuntasuosituksen täyttäviä lapsia ja nuoria on verrokkikuntia vähemmän
- Nuoret jättävät usein aamupalan ja koululounaan väliin
- Huolta herättävää päihteiden käyttöä yläkouluikäisillä verrokkikuntia enemmän

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä (suluissa vuoden 2022 tilanne)
Toteutettu	17 (11)
Aloitettu	13 (17)
Ei aloitettu	7 (4)
Yhteensä	37 (32)

Painopisteen toimenpiteiden tilanne on tälläkin osa-alueella hyvällä mallilla. Aikuisten liikunta-aktiivisuutta on edelleen edistetty kehittämällä Hattulaan liikuntaneuvonnan palveluketju. Liikuntaneuvonta-palvelun kehittäminen jatkuu vielä vuoden 2024 loppuun asti hankerahoituksella. Tämän lisäksi vuonna 2023 alkoi toinen liikuntahanke, Pöhinää perheliikuntaan Hattulassa. Hankkeen tavoitteena on edistää perheliikunnan mahdollisuuksia Hattulassa tarjoamalla perheille olosuhteita ja palveluita yhteisen liikkumisen lisäämiseksi. Perheliikuntahanke tehdään yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa, jotta fyysistä aktiivisuutta saadaan lisättyä päiväkodin arkeen niin lapsille kuin työntekijöillekin. Lasten ja nuorten harrastamista on edistetty Harrastus kaikille -hankkeen kautta. Hankkeessa keskeistä on koulupäivien

yhteydessä järjestettävä kerhotoiminta. Lisäksi perheliikunta hanke on perheille suunnattujen tapahtumien kautta edistänyt lasten ja nuorten liikkumista. Perheliikuntahanke on järjestänyt perheliikuntasaleja sekä kannustanut perheitä varamaan saleja itse oman perheen liikunnalliseen yhdessäoloon.

Ympäristön liikkumismahdollisuuksia vuonna 2023 edistettiin mm. avaamalla uusi maastopyöräilyreitti sekä rakentamalla kuntoportaat Tenholaan ja Nihattulaan sekä huomioimalla kävely- ja pyöräliikenteen edistäminen maankäyttö-, kaavoitus- ja palveluverkkosuunnitelmissa. Liikuntamahdollisuuksia on tuotu esille myös monissa eri kanavissa niin somessa kuin kouluissa ja päiväkodeissa. Lisäksi ikäihmisille ja lapsille on koottu liikuntatarjottimet, joihin harrastukset on koottu yhteen tiedostoon.

Hyvän ravitsemuksen edistämiseksi kohderyhmänä on ollut nuoret. Nuorille on järjestetty kysely ja kehittämistilaisuus kouluruokailusta. Kouluruokailun kehittämiseen tarvitaan vielä suunnitelmallisia toimenpiteitä, jotta erityisesti yläkouluikäiset syövät päivittäin monipuolisen aterian. Tätä toimintaa on aloitettu ja jatketaan suunnitelmakaudella ja kouluruokailua koskevia uusia toimenpiteitä nostettiin suunnitelmaan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta. Myös liikuntaneuvonnassa käsitellään hyvää ravitsemusta osana kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan suunnitelmallisesti yhteistyössä Hämeenlinnan ja Janakkalan kanssa. Päihteettömyyttä on edistetty koko hyvinvointialueen yhteisellä sähköstupakkakampanjalla ehkäisevän päihdetyön viikolla. Lisäksi on määritelty ehkäisevän päihdetyön rakenteita ja vastuuhenkilöitä sekä aloitettu ehkäisevän päihdetyön suunnitelman laatiminen. Suunnitelma on valmis vuoden 2024 alkupuoliskolla.

Terveelliset elintavat						
Mittarit		Hattula		Koko maa		Verrokkikunnat min-max
		Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022/2023)	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022/2023)	Uusin mittaus (2022/2023)
Liikuntaneuvonnan asiakkaiden liikumisaktiivisuus (h, ka/vrk)		3,42 (2022)	6,20 (2023)	-	-	-
Liikuntasuosituksen täyttävät aikuiset kokonaan/osittain (hyvinvointikysely)			28/47 % (2023)	-	-	-
Syö juureksia/vihanneksia päivittäin (hyvinvointikysely)			27 % (2023)			
Liikuntavälinelainaamon lainaukset		472	527 (2023)	-	-	-
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %	4-5lk	36,6	49,0 (2023)	42,8	43,0 (2023)	37,8–49,5 (2023)
	8-9lk	20,8	21,3 (2023)	24,3	25,4 (2023)	20,9–25,5, (2023)
	Lukio	14,2	19,3 (2023)	17,5	19,5 (2023)	16,4–17,1 (2023)

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan tunnin viikossa, %	8-9lk	23,1	28,7 (2023)	27,9	27,0 (2023)	20,6–30,8 (2023)
	Lukio	24,3	20,7 (2023)	26,2	25,8 (2023)	21,3–32,4 (2023)
Heikko fyysinen toimintakyky, %	5lk	28,6	21,3 (2023)	38	37 (2023)	-
	8lk	45,6	31,6 (2023)	41	40,1 (2023)	-
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, %	4-5lk	88,7	87,9 (2023)	86,3	88,8 (2023)	86,4–91,8 (2023)
	8-9lk	96,8	97,3 (2023)	95,8	95,2 (2023)	95,6–97,3 (2023)
	Lukio	97,2	98,8 (2023)	98,0	97,5 (2023)	98,4–100 (2023)
Ei syö aamupalaa joka aamiaamu, %	4-5lk	25,5	27,4 (2023)	27,3	29,7 (2023)	25,6–33,5 (2023)
	8-9lk	43,2	35,4 (2023)	41,8	42,1 (2023)	36,2–47,4 (2023)
	Lukio	30,8	38,6 (2023)	34,7	37,0 (2023)	32,8–44,8 (2023)
Ei syö koululounasta päivittäin, %	8-9lk	48,4	46,1 (2023)	34,4	38,0 (2023)	14,4–43,9 (2023)
	Lukio	24,3	32,5 (2023)	30,0	31,4 (2023)	19,4–27,0 (2023)
Huolta herättävää päihteiden käyttöä, %	8-9lk	8,1	10,1 (2023)	6,3	7,7 (2023)	5,8–9,5 (2023)
	Lukio	6,5	6,0 (2023)	6,7	7,2 (2023)	4,1–6,6 (2023)

Tietoja on saatavilla tänä vuonna kouluterveyskyselystä, MOVE-mittaukista sekä kirjaston osalta. Kouluterveyskyselyssä positiivista muutosta on tapahtunut esim. liikunta-aktiivisuudessa, kun taas esim. huolta herättävä päihteiden käyttö on lisääntynyt yläastelaisilla. Liikuntavälinelainaamon lainausmäärät ovat nousseet ja varsinkin aktiivisuusrannekeita ja lumikenkiä on lainattu ahkerasti. Liikuntavälinelainaamo palvelee kaikenikäisiä kuntalaisia. Heikon fyysisen toimintakyvyn omaavien lasten ja nuorten määrä Hattulassa on laskenut hienosti vuoden 2021 lähtötilanteesta ja nyt arvot ovat molemmissa ikäluokissa valtakunnallista tasoa alempia. Sukupuolittain tarkasteltuna voidaan todeta, että pojat ovat tyttöjä aktiivisempia liikunnan harrastajia sekä koko maassa että Hattulassa varsinkin alakouluikässä. Ero on kuitenkin tasoittunut Hattulassa, sillä vuonna 2021 eroa oli 18,1 prosenttiyksikköä kun vuonna 2023 eroa oli enää 10,1 prosenttiyksikköä, ja nyt ero on samansuuruinen ala- ja yläaste ikäisillä.

3.5 Tiedolla johtaminen

Kuva 6 Tavoitteet ja osa-alueet

Painopisteen taustalla

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteiden tulee olla selkeät alueellisen koordinaation lisääntyessä
- Hyvinvointikertomuksen ja muun kootun tiedon vahvempi hyödyntäminen toiminnan suunnittelussa

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä (2022 tilanne)
Toteutettu	7 (3)
Aloitettu	7 (8)
Ei aloitettu	0 (2)
Yhteensä	14 (13)

Osa-alueen toimenpiteet ovat kaikki hienosti joko toteutuneet tai työn alla. Hyvinvoinnin edistämisen rakenteiden selkeyttämiseksi on luotu vuosikello, jonka avulla prosessit nivotaan osaksi talouden suunnittelun aikatauluja. Vuosikelloa juurrutetaan ja kehitetään edelleen vuonna 2023. Lisäksi kouluissa on vahvistettu tiedonkeruiden tulosten käsittelyä ja tiedon hyödyntämistä (mm. kouluterveyskysely, TEA-viisari) ja se on nykyään jatkuvaa toimintaa. Nuorisotyössä on satsattu tilastointiin ottamalla käyttöön NuoDo tilastointityökalu perusnuorisotyöhön. Etsivän nuorisotyön tilastointimenetelmänä käytetään edelleen ParENT:ia. Etsivän nuorisotyön asiakkaiden sosiaalista vahvistumista puolestaan mitataan Sovari-kyselyllä.

Suunnitelmakauden aikana hyvinvoinnin rakenteita tullaan vahvistamaan myös edellisessä kappaleessa mainituilla ehkäisevän päihdetyön toimenpiteillä. Paikallinen poikkihallinnollinen työryhmä on aloittanut toimintansa ja toimintaa kehitetään

vuodesta 2023 alkaen. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma valmistuu vuonna 2024. Rakenteita ja osallisuutta vahvasti myös hyvinvointineuvoston toiminnan käynnistyminen vuonna 2023. Kyselytiedon suunnitelmalliseksi hyödyntämiseksi suunnitelmakauden aikana kartoitetaan käytössä olevat, säännöllisesti toistuvat kyselyt ja hyödynnetään niiden tuottamaa tietoa osana hyvinvointisuunnittelua. Uusia kyselyitä toteutetaan tarpeen mukaan ja viedään osaksi vuosikelloa. Tietopohjaa tulivat vahvistamaan myös alkuvuonna 2023 sekä alkuvuonna 2024 asennetut kävijälaskurit liikuntapaikoille.

Tiedolla johtaminen							
Mittarit	Hattula			Koko maa			Verrokkikunnat min-max
	Lähtötilanne (2021)	2022	2023	Lähtötilanne (2021)	2022	2023	Uusin mittaus (2023)
Terveyden edistämisasiivisuus kunnassa: TEA-viisarin pistemäärä	61	57	53	68	68	70	53–66
Hyte-kerroin, 0–100	57	61	65	-	-	67	55–71

Hattulan TEA-viisarin pistemäärässä on tapahtunut pientä laskua ja se on kansallista keskiarvoa alempi. Taustalla on pääasiassa se, että tiedot puuttuvat useammasta kysymyksestä. Hattulan pistemäärä on verrokkikunnista pienin. Toisaalta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosassa eli Hyte-kertomessa kehitys on ollut lievästi positiivinen viimeisen kahden vuoden ajan. Lisää hytekertoimesta kappaleessa 4.

4 Liite: Hyvinvointia kuvaavat mittarit

Kunnan tulee seurata asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä eri väestöryhmissä. Joka neljäs vuosi laadittava hyvinvointikertomus ja vuosittain laadittava hyvinvointiraportti toteuttavat tätä tehtävää. Hyvinvointiraportin liitteeksi on nostettu terveyden ja hyvinvoinnin mittareita, joita suositellaan seurattaviksi vuosittain ja jotka eivät ole tulleet esille aiemmissa kappaleissa.

4.1 Hyte-kerroin

Hyte-kerroin eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa määrää osan kuntien valtionosuudesta vuodesta 2023 alkaen. Hyte-kerroin on kannuste kuntien tekemästä terveydenedistämistyöstä. Se koostuu 15 toimintaa kuvaavasta prosessi-indikaattorista ja kuudesta toiminnan tulosta kuvaavasta tulosindikaattorista. Hyte-kerroin lasketaan suhteessa muihin kuntiin. Alla olevissa kuvioissa ja taulukoissa on esitetty hyte-kertoimen kokonaisuus sekä tarkemmin jokaisen indikaattorin tilanne.

Hyte-kerroin on Hattulassa ollut verrokkikuntia heikompi, mutta vuoden 2023 tuloksissa Hattulan Hyte-kerroin on vertailuryhmässä toiseksi korkein. Kokonaiskehitys on ollut noususuuntaista viimeisen kahden vuoden ajan. Hyte-kertoimen perusteella Hattula saa valtionosuutta 171 400 €, mikä on 10 000 euroa suurempi kuin viime vuonna. Tulosindikaattoreiden pistemäärä on vielä muutamaa verrokkikuntaa pienempi mutta kehitys on ollut positiivista. Toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattorien pistemäärä on keskimääräistä parempi.

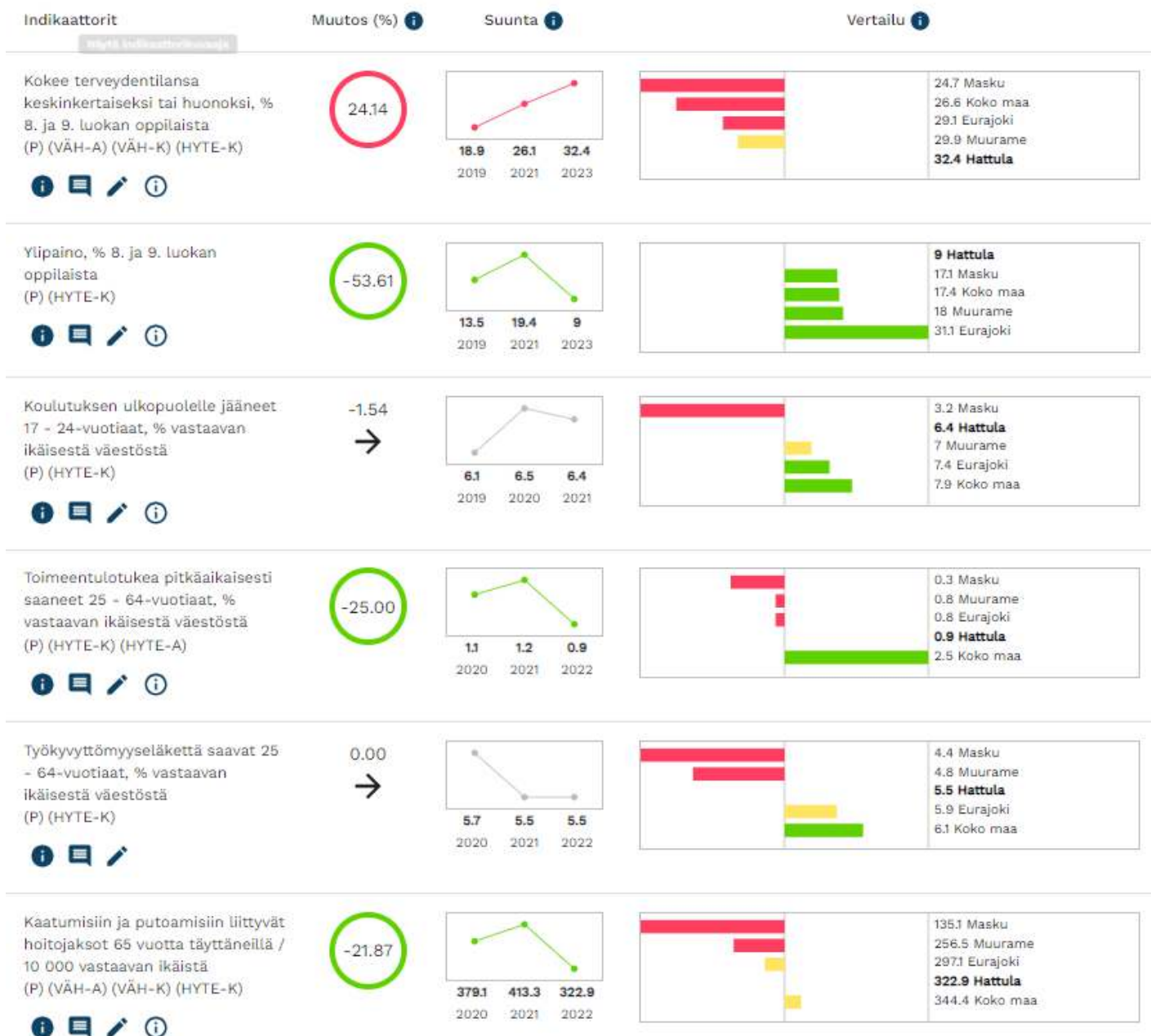

Prosessi-indikaattorit on koottu alla olevaan taulukkoon. Indikaattorit päivittyvät vuorovuosina, joten siksi kaikista ei ole ajankohtaista tietoa vuodelta 2023. Hattulassa lähes kaikista indikaattoreista on saatu täydet 100 pistettä. Hyte-ryhmässä on käyty läpi indikaattoreiden tilanne 2023 ja mietitty jatkotoimenpiteitä niihin indikaattoreihin, joiden pistemäärässä on parantamisen varaa.

Prosessi-indikaattorit			
Indikaattori	Hattula 2023	Koko maan ka. 2023	Vertailukunnat 2023
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.	100	75	0–100
Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	100	82	100
Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.	0	57	0–100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	100	95	100
Kunnan palveluiden suunnittelussa / kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja / foorumeja.	100	86	100
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.	100 (2022)	44 (2022)	100 (2022)
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.	100 (2022)	79 (2022)	100 (2022)
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.	100 (2022)	79 (2022)	100 (2022)
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmiilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakkoarviointiin (EVA).	0 (2022)	53 (2022)	0–100 (2022)
Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.	100 (2022)	83 (2022)	100 (2022)
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluuyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty kolmen vuoden välein peruskouluissa.	100 (2022)	80 (2022)	32–100 (2022)
Poissaolojen kokonaismäärä tiedossa peruskouluissa.	44 (2022)	70 (2022)	47–87 (2022)
Pitkät liikuntavälitunnit käytössä peruskouluissa.	95 (2022)	60 (2022)	36–68 (2022)
Kouluvuokailuosituksen noudattaminen peruskouluissa (koululounas ja välipalat).	65 (2022)	70 (2022)	35–100 (2022)
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä	0	20	0–100

Tulosindikaattorien tilanne Hattulassa on osissa hieman kuntien keskiarvon alapuolella ja osassa reippaasti yläpuolella. Tulosindikaattoreista saa pisteitä niissä tapahtuneen positiivisen tai negatiivisen kehityksen mukaan. Lisäksi, mikäli kunta saavuttaa indikaattorin tavoitetasoa, tulee kyseisestä indikaattorista automaattisesti 100 pistettä. Koska indikaattorin arvon lisäksi merkitsevää on siinä tapahtuneet muutokset, on kuvioon nostettu vertailua vuodesta 2019/2020 lähtien. Varsinkin yläkoululaisten ylipaino, toimentulotukea saavien määrä ja kaatumisiin liittyvät hoitajaksojen määrä ovat Hattulassa kehittyneet hyvään suuntaan. Kaikista tulosindikaattoreista ei ole vielä kuin HYTE-skaalattu tieto vuodelta 2023.

4.2 Muut hyvinvointia kuvaavat mittarit

TEAvisari on työväline kunnille ja kouluille. TEAvisariin kerätyt tiedot kuvaavat terveydenedistämisasiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhtenä osa-alueena on seuranta, joka sisältää kysymyksiä ja suosituksia seurattavista indikaattoreista. TEA-visarin sisältämät seurattavat indikaattorit on koottu taulukoihin alle.

Yleinen hyvinvointi					
Mittarit	Hattula		Koko maa		
	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus	
Sairastavuusindeksi (ikävakioitu)	81,0	-	100 (vertailuarvo)	-	
Heikko positiivinen mielenterveys (hyvinvointikysely)	-	7 % (2023)	-	-	
Asukkaiden koettu osallisuus	Osallisuusindikaattori raportoitu kappaleessa 3.3.				
Tyytyväisyys elämään (elämänhallinta)	4.5.lk	88,2	88,1 (2023)	85,1	85,1 (2023)
	8.9.lk	69,6	62,1 (2023)	68,2	65,7 (2023)
	Lukio	70,1	64,6 (2023)	68,4	66,9 (2023)

*Sairastavuusindeksi kuvaa väestön sairastavuuden tasoa. Pienempi arvo tarkoittaa pienempää sairastavuuden tasoa.

Pojista suurempi osuus kuin tytöistä on tyytyväisiä elämäänsä. Yläkouluikäisillä ero on huomattava niin Hattulassa kuin koko maassakin (Hattula: tytöt 48,4 % ja pojat 76,7 %). Taulukon luvut kuvaavat lähtötilannetta suunnitelmakaudelle sekä lukujen kehittymistä. Taulukossa oleva positiivinen mielenterveys (mielen hyvinvointi) on voimavara ja olennainen osa terveyttä ja hyvinvointia, jota on hyvinvointikyselyssä mitattu lyhyellä Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale:n (WEMWBS) avulla. Positiivisen mielenterveyden käsite pyrkii siirtämään ajattelua pois sairaus- ja ongelmakeskeisyydestä ja sen ajatuksena on, että positiivinen mielenterveys on enemmän kuin mielenterveyshäiriöiden puuttuminen. Vaikka ihmisellä ei ole diagnosoitua mielenterveyden häiriötä, hänellä voi olla puutteita psyykkisessä hyvinvoinnissa (THL). Sairastavuusindeksi ei ole päivittynyt hetkeen ja on syytä miettiä indikaattorin vaihtamista seuraavaan hyvinvointiraporttiin.

Liikunta Hattula			
Mittarit	2021	2022	2023
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuus ja MOVE-mittaukset	Raportoitu kappaleessa 3.4		
Liikuntasuosituksen täyttäminen, kokonaan tai vähintään osittain	Raportoitu kappaleessa 3.4		
Seniorien uimahallilippujen menekki (10-kortit kompensoiduun hintaan)	244	339	368
Seniorikuntosalivuorojen käyttäjät	n. 160	309	n. 330
Varattavien liikuntapaikkojen käyttötunnit (pl. Kunnan oma toiminta)	2 293	5 251	5 516,75

Uimahallilippujen menekki on kasvanut tasaisesti joka vuosi. Tämän lisäksi varattavien liikuntapaikkojen käyttötunnit ovat kasvaneet joka vuosi. Vuoden 2021 lukuihin vaikuttivat koronasulut, joten siksi kasvua vuoteen 2022 on melko paljon. Liikuntaneuvonnan asiakkaita pitkässä prosessissa vuonna 2023 oli 65. Lukuja ei voida vertailla muihin kuntiin.

Mittarit		Hattula 2023	Koko maa 2023
Harrastaa liikuntaa ohjatusti vapaa-ajalla vähintään viikoittain, %	8.–9.lk	45,2	50,2
	Lukio	31,7	39

Nuorten osalta voidaan tarkastella ohjattuun liikuntaan osallistuvien määrää. Alkuperäisenä indikaattorina vuonna 2021 käytetty indikaattori ”osallistuu liikuntaseuratoimintaan” poistui vuoden 2023 kyselystä.

Päihteiden käyttö				
Mittarit	Hattula		Seutukunta	
	Lähtötilanne (2020)	Uusin mitaus (2022)	Lähtötilanne (2020)	Uusin mitaus (2022)
Huolta herättävää päihteiden käyttöä, % 8.–9.lk & lukio	Raportoitu kappaleessa 3.4			
Alkoholin käyttö, % yli 18-vuotiaista vastaajista	74	62	69	65
Nikotiiniuotteiden käyttö (tupakka, nuuska, sähkö-tupakka tai muu), % yli 18-vuotiaista vastaajista	23	23	20	23
Tupakansavulle altistuneet viimeisen kuukauden aikana, % vastaajista	41	40	46	40
Huumausaineiden käyttö, % yli 18-vuotiaista vastaajista	7	2	4	2

Taulukossa päihteiden käyttöä koskevat luvut ovat A-Klinikan toteuttamasta Päihdetilannekyselystä. Päihdetilannekysely toteutetaan joka toinen vuosi. Seutukunnan luvuissa ovat mukana Hattula, Hämeenlinna ja Janakkala. Kyselyyn vastasi vuonna 2022 Hattulassa 91 yli 18-vuotiasta vastaajaa ja vuonna 2020 62 yli 18-vuotiasta vastaajaa. Tuloksia on pidettävä tästä syystä vain suuntaa antavina. Koko päihdetilannekyselyn tuloksiin voi tutustua A-klinikan nettisivuilta: www.a-klinikka.fi/paihdetilannekysely

Kulttuuri		
Mittarit	Hattula 2021	Uusin mittaus
Kunnan järjestämiin kulttuuripalveluihin osallistuneiden määrän kehitys	Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä raportoitu kappaleessa 3.2	
Taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten määrä (% alle 18-vuotiaista)	n. 11,7 (230 lasta ja nuorta)	n. 12,5* (235 lasta ja nuorta) (2023)
Vierailut kirjastossa kerran kuussa tai useammin (hyvinvointikysely)	37 % (2023)	

*Prosenttiluku perustuu alle 18-vuotiaiden määrän ennakkotilastoon joulukuulta 2022.

Taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten määrä on hieman kasvanut. Vertailutietoa muista kunnista ei ole saatavilla.

Muut elintavat	
Ravitseminen, nuoret	Raportoitu kappaleessa 3.4
Uni ja ravitseminen, aikuisväestö	Raportoitu kappaleessa 3.4

Suunnitelman laatijat

Hyvinvointiraportin laatimisesta vastaa Hattulan kunnan hyte-ryhmä. Hyte-ryhmän jäsenet ovat:

Jari Wihersaari (vt. sivistys- ja hyvinvointijohtaja)
 Pekka Karvonen (talous- ja henkilöstö)
 Pirkko Lokinperä (alakoulut)
 Johanna Hyytiä (yläkoulut)
 Sanna Lampainen (varhaiskasvatus)
 Mari Mäkelä (työllisyyspalvelut)
 Jari Salmela (nuoriso- ja vapaa-aika)
 Minna Linna-Vuori (kirjasto- ja kulttuuri)
 Jukka-Pekka Saikkonen (asuminen ja ympäristö)
 Piritta Kovero (ateriapalvelut)
 Anne Riihilahti (hyvinvointipäällikkö)
 Mareena Laine (hyvinvointikoordinaattori, vanhempainvapaalla)
 Marika Salminen (ts. hyvinvointikoordinaattori)